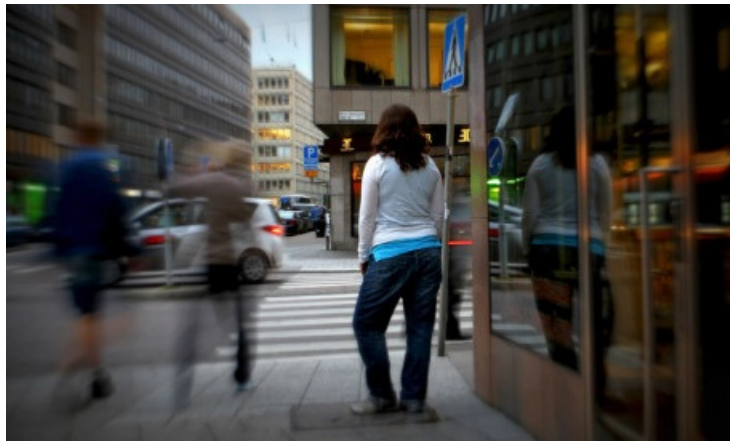

”Att köpa en människa för pengar är inte okej”

Vad vet vi egentligen om den gatuprostitution som existerar i Stockholm? En del menar att det nog är en myt och undrar om det man hör verkligen kan stämma. Men trots allt – den finns där, och på nätet läggs den ena annonsen efter den andra ut. Sisters International träffar Pia Turesson på Prostitutionsenheten i Stockholm för att få klarhet om de människor som befinner sig i samhällets periferi.

Om enheten

I väntrummet på Högbergsgatan i Stockholm möts jag av en varm atmosfär. En dämpad belysning, några korgstolar i ena hörnet, och udda koppar som står i ett skåp och väntar på den som är te- eller kaffesugen. Pia Turesson, som har jobbat på Prostitutionsenheten sedan 1989, tar emot mig för ett samtal om gatan och nätet – där både kvinnor och män verkar och säljer sexuella tjänster. Hon förklarar för mig hur enheten fungerar; den har både en kommunal och en landstingsdel.

Men vad har den för uppgift och hur ser arbetet ut?

– Vi har en målgruppsinriktad verksamhet för människor som har erfarenhet av prostitution. En klient som kommer hit kan både gå i en samtalsbehandling och samtidigt träffa en barnmorska eller läkare. På Sabbatsbergs sjukhusområde har vi också en mottagning för dem som köper sex, och den verksamheten kallas för KAST, köpare av sexuella tjänster.

Pia själv tycker att det är bra att både socialsekreterare (kommundel) och vård delen (landsting) finns under samma tak. Därigenom blir det enklare att ha en helhetssyn på den person som behöver hjälp på olika sätt. Hon poängterar att allt för många hinder på vägen kan leda till ett bakslag. Att lämna prostitutionen kräver mycket mod. Och är det då något som är extra krångligt, så är det lätt att vända om. Den huvudsakliga uppgiften för enheten är att minska prostitutionen i Stockholm, och vägarna dit kan se olika ut:

– Eftersom ingen klient är den andra lik har vi inget färdigt program som vi arbetar efter. En klient kan behöva praktisk hjälp med boende eller få till stånd en annan inkomstkälla, medan en annan är mer i behov av samtalsbehandling. Det kommer även kvinnor hit som är trafikerade, och då får vi hantera det också. Hon är noga med att understryka att det finns både män och kvinnor som säljer sexuella tjänster, även om det mest vanliga är att säljaren är en kvinna, och köparen en man. Vägen till att lämna prostitutionen kan vara lång, och det är inte ovanligt att klienterna mår sämre under behandlingen än innan.

– De lämnar en rustning som de har byggt upp och får plötsligt kontakt med sig själva och sin kropp. Det kan vara smärtsamt och svårt att hantera. En sjukskrivning eller mediciner kan då vara aktuellt.

Uppsökande verksamhet

Pia Turesson är utbildad socionom och anställd som socialsekreterare och uppsökare. Det innebär att hon tillsammans med kollegan Miki är ute på Malmkillnadsgatan två kvällar i veckan för att söka upp dem som är i gatuprostitution. Det kan resultera i att den prostituerade söker sig till enheten och en kontakt inleds. All kontakt med enheten är frivillig.

– Mycket av arbetet handlar om att skapa tillit. Du ska kunna lita på oss. Och vi gör det som vi säger att vi ska göra. Jag kan inte låta bli att undra hur det går till uppe på gatan – hur gör Pia och Miki när de är på plats?

– Efter många år på fältet är det flera som känner igen oss när vi är ute, berättar Pia. Och att visa att vi finns kvar blir extra viktigt, just med tanke på det tillitsskapande arbetet. Det blir också viktigt att välja rätt tillfälle att gå fram till kvinnorna/männen. Uppsökarna är ju ändå besökare på en plats, en gata, där dessa personer är verksamma. Varken Pia eller hennes kollega går att identifiera, de har vanliga kläder på sig och bilen går inte heller att koppla till enheten. Och det händer också att de får erbjudande av köpare. Det mest professionella är då att presentera sig, menar Pia, eftersom en del av arbetet också handlar om att fånga upp de personer som köper sexuella tjänster. I det uppsökande arbetet krävs en rejäl portion tålamod och att man låter saker ta sin tid.

– När jag började här -89, gick jag ibland på för hårt i kontakten med kvinnorna – jag ville att någonting skulle hända! Och då blir det lätt bakslag. Man måste vänta in och det är klart att jag kan bli frustrerad. Men jag påminner dem om att jag finns kvar. Det är alltid en avvägning att förstå när det passar att gå fram och ofta litar Pia på sin magkänsla. Många känner igen henne, tar emot informationen om enheten och får små broschyrer. Det står inte Prostitutionsenheten på dem, utan bara lite kortfattat om vad som erbjuds – en broschyr som kan läggas i plånboken, och det är ingen fara om någon annan hittar den. Det är sällan som de får negativa reaktioner över sin närvaro på gatan. En del börjar prata, andra tackar och går vidare.

– Jag går fram till en person som är en kvinna, precis som jag själv. Det finns mer likheter än olikheter, säger Pia och fortsätter: ”Jag ser inte en prostituerad, eller en missbrukare. Jag ser en kvinna”.

Missbruk

Att det finns droger med i bilden är inte ovanligt när det gäller prostitution, och Pia använder förenklat två exempel på hur det kan se ut: Det finns de som börjar sälja sig på gatan för att finansiera ett redan existerande drogmissbruk – de är ofta opiatmissbrukare. Men sen finns det prostituerade som har sålt sig och sedan börjar med droger för att skära av kanterna lite grann, göra det lite enklare. Då är det ofta alkohol och tabletter som missbrukas. Hon återkommer till att livet på gatan är ett spel, att kvinnorna spelar en roll. Många av dem är dessutom

duktiga på att stänga av sig själva. Kanske ett försvar mot vad de får vara med om.

Utländska kvinnor och män

En del av de kvinnor och män som är på gatan, eller på nätet, är inte från Sverige. Det är omöjligt att på förhand bedöma deras situation. Är de trafikerade? Från ett annat land?– Det är inte vår sak att göra den bedömningen – men däremot så blir det knepigare med dem som inte är fast bosatta. Inte själva kontakten, men hur hjälpen kan se ut från vår sida. De har ju inte alls samma rättigheter och i en situation där kanske försörjningsstöd behövs blir det ett nej från sociala myndigheter. Att det är knepigt beror också på att Pia och hennes kollegor väntar på att få tydligare direktiv. Frågan har varit väckt sedan lång tid tillbaka, men det är ännu inte klart hur man gör i dessa situationer. Det som kan vara till hjälp, om än godtyckligt, är de frivilligorganisationer som finns. När detta fungerar, så är det förstås bra. Men det ger ingen garanti att man kan hjälpa alla dem som är icke-fast bosatta.

Unga

Det har uppmärksammats i media att det finns unga som säljer sig på gatan eller på nätet. Även om Prostitutionsenheten har en 18-årsgräns har den luckrats upp, och enheten ser att det kan vara lämpligt att ta emot även yngre. Delvis beror detta på den kompetens och erfarenhet som enheten har. Att en ung person går på gatan är inte det mest vanliga. De märks snabbt av både polis och Ungdomsjouren, av kyrkliga volontärorganisationer och även av andra kvinnor som är i prostitution.– Ofta är Socialtjänsten redan inkopplad. Det kan vara ungdomar som är placerade på hem där det finns en problembild som gör att de hamnar på gatan. Detta är särskilt vanligt i gatuprostitutionen. Men sedan verkar också unga på nätet och där kan det se annorlunda ut. Till det yttre kommer de kanske från välordnade förhållanden, men lägger likväl ut annonser på nätet. I sådana fall kan en samtalsbehandling vara ett alternativ, där praktiska delar som bostad och ekonomi inte är lika aktuella.

Nätet

En timme åt gången – längre än så granskar inte Pia och hennes kollegor de nätannonser som finns. Pia visar exempel på annonser, och jag kan förstå poängen med att inte sitta för länge framför datorn. "Visst blir man påverkad av det", säger Pia, "det är avhumaniserat och nästan som att det inte längre handlar om människor. Utlämnande och gränslöst". Även här handlar det om uppsökande verksamhet.

Prostitutionsenheten skickar ut sms och försöker få till ett möte och även visa på att enheten finns. – Varannan vecka har de handledning i smågrupper.

Är inte prostitution ett fritt val?

– Prostitution och dess konsekvenser har diskuterats både på politisk nivå och bland dem som har en stark åsikt. Det finns huvudsakligen två sätt att se på prostitution - det ena hävdar att det är frivilligt och att kvinnorna och männen själva bestämmer över sina kroppar. Därmed tycker man även att prostitutionen borde vara legaliserad (och inte som idag, att köpet är olagligt). Det finns organisationer som stödjer detta synsätt, till exempel Rose Alliance. De kallar prostitution för sexarbete. Det andra synsättet är att se på den egna kroppen med värdighet, att kroppen inte är till salu för sexuella ändamål. De som företräder denna åsikt önskar självklart få ett slut på försäljningen av sex. Trots att vi lever i ett samhälle där valfrihet är den norm som vi förväntar oss, ställer jag mig frågande till huruvida det är ett fritt val att välja att sälja sin kropp för sexuella ändamål. Pia har med sin erfarenhet mött så många klienter och hennes svar angående valfriheten är ganska enkelt och motiverat:

– Att prata om ett fritt val när det gäller prostitution tycker jag handlar om brist på kunskap. Jag kan bara hänvisa till de hundratals klienter som berättar om sin situation och om sina liv för mig. Ett fritt val förutsätter att det finns åtminstone ett bra alternativ att välja istället, men våra klienter vittnar om att när de väl tagit steget in i prostitution, då fanns endast dåliga alternativ, som till exempel självskadebeteende, självmord eller kriminalitet. Det handlar väldigt sällan om lättförtjänta snabba pengar och att det skulle vara ett självständigt jobb. Det som oftast kommer upp under samtalen med de prostituerade är att deras tidigare liv präglats av brist på omsorg och av misshandel.

Men de kvinnor som säger att prostitution är frivilligt och enkelt och som även träder fram i media?

– Att intervjuva en kvinna som är aktiv i prostitution och ge henne utrymme i media, det är något som jag starkt ifrågasätter. Till vilken nytta då? Det är självklart att kvinnor som är i prostitution måste försvara det de gör, annars hade de väl inte stått ut. Men sen vet vi av erfarenhet att när de lämnar gatan eller nätet, då ser historien helt annorlunda ut.

Finns det ett slut?

– Varje vecka kommer ett 60-tal klienter till enheten, vilket också visar på de behov som finns. Förutom den uppsökande verksamheten och det konkreta arbetet med klienterna så är även enheten ute och föreläser – både bland skolungdomar, organisationer och myndigheter. Det är oerhört viktigt att prata om det som händer på gatan och på nätet. Efter dryga 20 år på enheten har Pia hopp för framtiden. Hon hoppas på att en ny människosyn ska träda fram, där gatuprostitution och sexhandel på nätet inte längre existerar. Det handlar ju om hur vi ser på våra medmänniskor, oavsett kön eller sexuell läggning. Att köpa en annan människa för pengar ska inte vara okej, och där tror jag på kommande generationer.

text Emilia Arvidsson foto Christofer Lind

Fotnot: Föreningen Sisters International ger stöd till Talita som arbetar i Stockholmsområdet för att hjälpa kvinnor som hamnat i trafficking. Vid julid ger Sisters International julpåsar till kvinnor som lever i hemlöshet, prostitution, missbruk och även befinner sig i fängelse.

Webben: www.stockholm.se/prostitutionsenheten

Sisters International är ett snabbt växande kvinnonätverk som arbetar aktivt med hjälpinsatser och stödverksamhet för kvinnor, barn och ungdomar med särskilda behov. Idag har [Sisters International](http://www.sistersinternational.org) över 2600 medlemmar och har verksamhet både i Sverige och internationellt.